

Årsplan for Fosseskansen barnehage AS 2023-2024

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	3
2. Barnehagens rammeverk	4
2.1 Lov om barnehager.....	4
2.2 Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver.....	4
2.3 Barnehagens årsplan	5
2.4 E-barnehage	5
3. Barnehagen som pedagogisk virksomhet.....	6
3.1 Pedagogisk grunnsyn.....	6
3.2 Synet på barnet	6
3.3 Voksenrollen – den autoritative voksne.....	7
3.5 Naturen som læringsarena.....	12
3.6 Miljøbevisst barnehage	13
3.7 Lærende barnehage – utviklingsarbeid.....	14
4. Samarbeid og medvirkning.....	15
4.1 Barns medvirkning.....	15
4.2 Samarbeid med barnas hjem	16
5. Utviklingsområder 2023 – 2024	17
5.1 Relasjonskompetanse – Rekom.....	17
5.2 Tilvenning, fellesskap og trygghet – Liten og ny	18
6. Progresjonsplan.....	19
6.1 Kommunikasjon, språk og tekst	19
6.2 Kropp, bevegelse, mat og helse	20
6.3 Kunst, kultur og kreativitet.....	21
6.4 Natur, miljø og teknikk	21
6.5 Etikk, religion og filosofi	22
6.6 Nærmiljø og samfunn	22
6.7 Antall, rom og form	23
7. Årets gang – tradisjonsplan	24
Planleggingsdager 2023-2024	24

1. Innledning

Årsplanen er Fossekansen barnehages viktigste arbeidsverktøy og legger grunnlaget for vår virksomhet. Den setter ord på og synliggjør hvordan barnehagen omsetter barnehageloven og rammeplanens formål og innhold i den daglige driften. Det som beskrives i årsplanen skal oppleves for alle som forholder seg til Fossekansen barnehage og være vårt arbeidsverktøy for barnehagen som profesjonell pedagogisk lærende organisasjon. I tillegg til barnehagens vedtekter, hvor viktige opplysninger om barnehagen er beskrevet, gir årsplanen foreldre og andre interessenter informasjon om barnehagen og pedagogisk drift.

Årsplanen vår er delt inn i sju deler;

1. Innledning
2. Barnehagens rammeverk
3. Barnehagen som pedagogisk virksomhet
4. Samarbeid og medvirkning
5. Utviklingsområder
6. Progresjonsplan
7. Årets gang - tradisjonsplan

Disse har hvert sitt kapittel i årsplanen, med underkapitler. Kapitlene som omhandler barnehagen som pedagogisk virksomhet og våre utviklingsområder beskriver våre verdier og holdninger og de mål vi arbeider mot.

FOSSEKANSEN BARNEHAGE ER EN LITEN BARNEHAGE MED ET STORT HJERTE. EN BARNEHAGE HVOR DET SKAL VÆRE GODT Å VÆRE OG HVOR DE VIKTIGE MELLOMMENNESKELIGE VERDIENE VEKTLLEGES.

2. Barnehagens rammeverk

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet, hvor vi som ansatte er pliktig til å organisere, planlegge og tilrettelegge etter styringsdokumenter gitt av Kunnskapsdepartementet. Blant de viktigste styringsdokumentene er lov om barnehager og rammeplanen:

2.1 Lov om barnehager

Formålsparagrafen i barnehageloven tydeliggjør barnehagens samfunnsmandat som pedagogisk virksomhet. For Fosseskansen barnehage er formålsparagrafen grunnlag for mange refleksjoner i personalgruppen. Vi gjør oss tanker om hva formålsparagrafen sier, hva det betyr for oss og hvordan vi kan sikre drift i tråd med formålsparagrafen. Vi trekker også inn dette i samarbeid med foreldregruppen for å skape den nærhet og forståelse vi må ha i samarbeidet. Barnehageloven finnes her: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Formålsparagrafen §1 i barnehageloven sier:

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering».

2.2 Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver

Fosseskansen barnehage skal jobbe i tråd med Rammeplanens mål for barnehager. Rammeplanen synliggjør blant annet barnehagens samfunnsmandat, og innhold i årsplanen og barnehagens hverdagsliv skal i størst mulig grad speile rammeplanens intensjoner. Rammeplanen er tilgjengelig på Utdanningsdirektoratets side som du finner her:

<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

2.3 Barnehagens årsplan

Personalet i Fosseskansen barnehage utarbeider barnehagens årsplan i samarbeid etter et utkast utarbeidet av pedagogene i barnehagen. Årsplanen fastsettes av Samarbeidsutvalget.

2.4 E-barnehage

Fosseskansen barnehage benytter det digitale systemet e-barnehage både for dialog med barnas hjem og for planer og dokumentasjon av den pedagogiske virksomheten.

3. Barnehagen som pedagogisk virksomhet

3.1 Pedagogisk grunnsyn

I barnehagens pedagogiske grunnsyn ligger de kunnskaper, verdier og holdninger som ligger til grunn for alt vi foretar oss i barnehagen. Grunnsynet bygger også på lover og forskrifter som til enhver tid er gjeldende for barnehager. Det pedagogiske grunnsynet vil alltid være i utvikling, men det er allikevel viktig for oss som barnehage å enes om et felles grunnsyn som skal være tydelig i hverdagen i barnehagen. Vårt pedagogiske grunnsyn er rettesnor for hvordan fellesskapet og individet i fellesskapet skal oppleve at vi har det i vår barnehage og være motivasjonsfaktor i hverdagen. Samtidig skal vi ha rom for ulike meninger, tanker og følelser. Vi skal respektere og tolerere ulikheter og vise det i praksis. I Fossekansen barnehage er alle del av et fellesskap. Fellesskapet igjen består av ulike individer hvor hver enkelt har rett til å bli sett, hørt og tatt på alvor for den de er. Vi ønsker å være en arena med raushet for hverandre som individer og fellesskapet skal være en god base for utvikling, mestring og læring.

Vårt pedagogiske grunnsyn ligger til grunn for relasjonen vi har til barna, foreldrene og kollegaene. De er med på å gi retning. Den preger våre verdier og gjennom vårt syn på voksenrollen som **autoritativ voksen**, læring, lek og en rekke andre områder. Alle disse områdene og vårt grunnsyn innenfor disse områdene er nærmere beskrevet nedenfor.

3.2 Synet på barnet

Vi ønsker å gi barn i barnehagen en god start på livet og vi ser på hvert enkelt barn som verdifullt, kompetent og sosialt fra fødselen av. Alle barn er likeverdige og har rett til å ha og uttrykke sine meninger og følelser. Rammeplanen slår fast at

«Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling» (RP, 2017, s. 7).

Vårt syn på barn er grunnlaget for vår pedagogiske praksis og utgjør måten barna opplever å bli møtt i hverdagen. Barn er ulike, de er enkeltindivider og til tross for at vi i barnehagen forholder oss til barn i gruppe, må vi også se barn som enkeltindivider. To ytterligheter når det gjelder syn på barn er at barn

enten ses på som «human beings» eller «human becomings». Barn som «human beings» innebærer å se barn som aktive, deltagende aktører i sitt eget liv, barnet er subjekt i sitt eget liv og relasjonen til barn skal preges av anerkjennelse og respekt. I Fossekansen barnehage har vi et helhetlig læringssyn og et syn på barn som subjekter som human beings. Vårt syn på barnet legger videre føringer for hvordan vi som voksne skal være i møte med barn.

«Barna skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden». (RP, 2017, s. 8)

3.3 Voksenrollen – den autoritative voksne

Personalet i barnehagen er den viktigste faktoren når det gjelder kvalitet i barnehagen. Rammeplanen stiller krav til at barnehager skal være lærende, noe som i seg selv betyr at personalet i barnehagen sammen og hver for seg må innta et aktivt og bevisst forhold til seg selv som rollemodeller. De ansatte i barnehagen må reflektere over etiske perspektiver og etterstrebe læring i barnehagens kultur som søker mer enn å rette feil, og alltid holder fokus på barnets beste. Vårt syn på barn er avgjørende for vårt møte med barn. Den voksne som møter barn som det kompetente barn vil være opptatt av barnets subjektive opplevelse. Da vil den voksne ikke så lett definere hva barnet tenker, føler og ta på seg ekspertrollen i forhold til barnets subjektive opplevelse.

«Barnehagen er en lærende organisasjon der hele personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger, oppdatere seg og være tydelige rollemodeller» (RP, 2017, s. 15).

Som voksne rollemodeller i barnehagen må vi også ha gode relasjoner som kollegaer, og legge grunnlag for en kultur hvor vi lærer sammen og styrker hverandre. Vi må være bevisst vår kompetanse, hva er vi gode på og hva vi må jobbe mer med. Målet er ikke det perfekte, men voksne som tør å vise hvem de er, som er rause og bevisst sin rolle som forbilde. Grunnleggende blir å møte alle mennesker slik du selv ønsker å bli møtt. I Fossekansen barnehage skal vi være autoritative voksne, og vi samarbeider også med foreldre for å inspirere. Voksne som er autoritative er varme og forståelsesfulle samtidig som vi stiller tydelige krav og forventninger. Forskning viser at den autoritative voksne er den som helt klart skaper best påvirkning i utviklingen hos barn og unge. Det viktigste som autoritative voksne er at grenser skal settes med respekt og de skal begrunnes. Krav skal stilles ut fra hvor modent barnet er og

barnet skal ha medvirkning. Dette er også grunnlaget for at vårt utviklingsområde for året er relasjonsbygging og medvirkning.

Se mer om hvordan vi som personal i Fosseskansen barnehage jobber som lærende barnehage under punkt 3.7.

3.4 Omsorg, lek, læring og danning

Omsorg

Vi i Fosseskansen barnehage forplikter oss til å handle omsorgsfullt ovenfor alle barn. Alle barn som starter i Fosseskansen barnehage skal oppleve voksne og barn som er åpne og viser interesse for dem. Barnet skal oppleve å bli sett, hørt og tatt på alvor. Omsorg er en forutsetning for barnets trygghet og trivsel. Miljøet i Fosseskansen er innrettet på å gi barna omsorg og å verdsette barnas egne omsorgshandlinger. Vi legger vekt på at alle barna skal utvikle tilliten til seg selv og andre. Det er særlig viktig for oss at vi framstår som gode rollemodeller for barna, at vi er aktivt tilstede og støtter barnet.

Trygghetssirkelen

Foreldre med fokus på barnets behov

© Cooper, Hoffman, Marvin, & Powell, 1999

Om Trygghetssirkelen

Trygghetssirkelen er utviklet med fokus på trygghet og tilknytning mellom foreldre og barn. Barnehagen kommer inn som den viktigste nummer to og skal trå inn i foreldres sted som omsorgsgiver og hjelp i barnets utvikling.

Sirkelen er i seg selv selvforklarende. Den handler om at den voksne skal opptre som en trygg havn for barnet. Den omsorgsfulle voksne setter grenser og hjelper barnet med å regulere følelsesuttrykk. Balansen mellom oppfordring til utforsking og omsorgsfull base er sentral.

Lek

I Fosseskansen barnehage ønsker vi å til rette legge for at barn skal få være aktivt lekende i et sosialt fellesskap. Leken har stor betydning for barns fysiske og psykiske utvikling. Den utvikler og styrker identiteten og selvtilliten til barnet. Leken er barnas måte å få forståelse og lære seg å mestre. Leken er en spontan og skapende prosess. Lek er frivillig og lystbetont og foregår i en egen verden av «på liksom». Leken gir mulighet til å glemme seg selv, gå ut av virkelighetens verden og inn i lekeverdenen. Slik kan den også være problemløsende. Gjennom leken bearbeider barn inntrykk og får ny erfaring. I leken lærer de å dele, gi og ta imot instruksjoner og ta andres perspektiver. Men samtidig er det viktig at barn leker for lekens skyld, uten tanke for mål og læring. Vår oppgave som voksne blir derfor å ta leken på alvor. Vi må være tilstede der barna er, skape trygge rammer slik at barna kan utfolde seg og gi seg

hen til leken. Vi skal også gi impulser og inspirasjon til leken, eller skjerme lek når den behøver det. Å tilrettelegge for god lek vil si å gi barna rom og tid til ulike typer lek. Noen lekformer trenger god plass og andre trenger små kroker. Som autoritative voksne skal vi ta del i lek på barnas premisser og støtte barn som trenger det inn i lek og med lekrelasjoner. For å være en støttende autoritativ voksen er det nødvendig å være tilstede, men samtidig gi barna rom for frihet. Denne balansen må ansatte i barnehagen øve og reflektere over for å bli god på og kunne møte det enkelte barn i.

Læring

Vi ser på læring som en helhetlig og kontinuerlig prosess, hvor både barna og voksne er aktive. Gjennom gode og nære relasjoner ønsker vi å gi barna trygghet til å undersøke, forske og stille spørsmål. Som voksne skal vi dele av vår kunnskap og erfaring, men vi ønsker også å ha fokus på den læring som skjer mellom barn og i barns refleksjoner. Vi ønsker å skape et trygt og anerkjennende miljø hvor barna utvikler omsorg, respekt og toleranse for egne og andres ferdigheter og kompetanse, og er trygg nok til å spørre om det er noe de lurer på. Vi ønsker at det enkelte barn skal oppleve mestring og se seg selv som verdifulle i fellesskapet. For oss er det derfor viktig at barn får oppleve ulike aktiviteter, kjenne på spenningsfølelse og opplevelsen av å strekke seg og stå i det uferdige. Barn i Fosseskansen barnehage skal oppleve å være medvirkende i et miljø som inspirerer og grunnlag for læring. For at barna skal ha aktivt rolle i barnehagemiljøet må ansatte i barnehagen reflektere over praksis og gjøre bevisste valg som muliggjør barns medvirkning. Læring skjer i lekpregede situasjoner, i organiserte aktiviteter og den frie leken. Rammeplanen gjør oss bevisst på at vi skal fokusere på prosessorientert læring og ikke på resultatorientert læring. Det skal ikke stilles krav til målbare resultater, men målene skal være rettet mot barnas opplevelser. Å evaluere barnehagens arbeid med læring handler derfor ikke om å evaluere barna, men barnehagen som læringsmiljø.

«Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring» (RP, 2017, s. 22)

Danning

Danning er en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter og se seg selv som verdifullt medlem i et større fellesskap. I rammeplan står det beskrevet at «barna skal støttes i å uttrykke synspunkter og skape mening i den verden de er en del av». Fra barna starter i barnehagen på småbarn til de slutter som skolestartere, er de i en

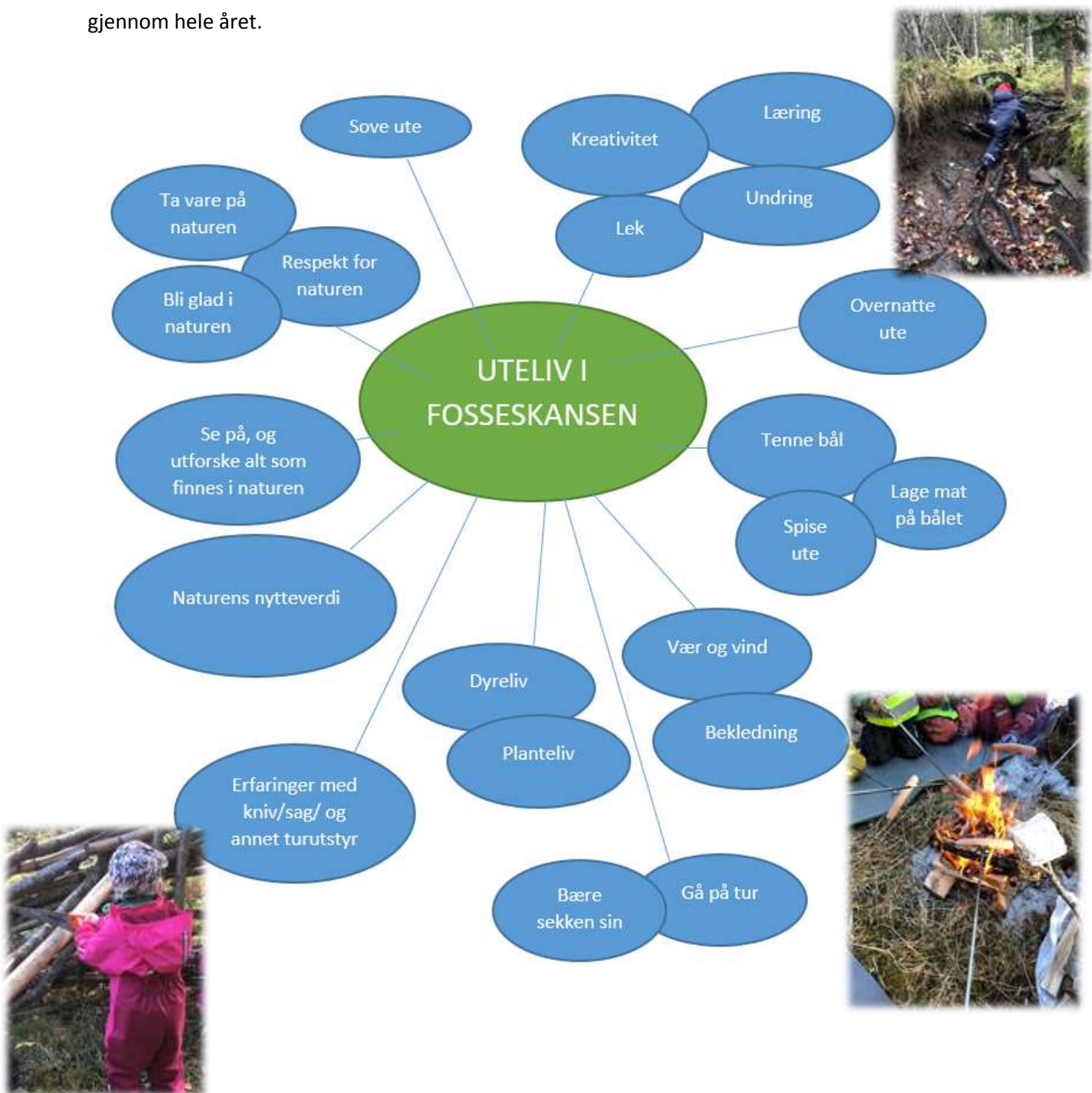
kontinuerlig dannelsesprosess. Gjennom trygge og gode relasjoner, lek og læring formes de som mennesker. Derfor er det så viktig at vi som voksne er bevisst ansvaret, og at vi handler på bakgrunn av felles verdier og felles grunnsyn. Vårt mål er at barna gjennom sin dannelsesreise her i barnehagen lærer gode grunnleggende verdier, får erfaringer med å bli tatt på alvor og gjennom samspill få erfaringer med ulike måter å tenke og handle på.

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.» (Barnehageloven, §1 Barnehagens formål)

3.5 Naturen som læringsarena

Fosseskansen barnehage vil å bidra til at barn er aktive og lekende. Vi bruker naturen som naturlig arena for både lek, undring, læring, kreativitet og nytte. Barna skal bli glade i å være ute, og vi skal bidra til barnas indre motivasjon til å erfare de mulighetene naturen har å by på. Fosseskansen har et unikt utemiljø både ved barnehagen og i barnehagens nærmiljø, som vi skal bruke aktivt til å gi barna gode og varierte opplevelser. Gjennom dette håper vi at barna skal ta med seg erfaringer om samspillet i naturen, dens nytteverdi og gleden av friluftsliv videre i livet. Vi legger vekt på friluftslivopplevelser gjennom hele året.

3.6 Miljøbevisst barnehage

Fosseskansen barnehage er en miljøbevisst barnehage hvor det å bry seg om naturen, glede seg over opplevelser i naturen og utnytte mulighetene i naturen på en bærekraftig måte er naturlig del av barnehagelivet.

Grønt flagg

Fosseskansen barnehage AS ble i barnehageåret 2009/10 sertifisert som barnehage med grønt flagg. For å sertifiseres for dette må vi dokumentere hvordan vi jobber med miljø ved barnehagen. Det er nye tema for hvert år og temaene vi har jobbet med ser dere listet opp under. Etter å ha jobbet med grønt flagg en stund er det naturlig å komme tilbake på temaer man har jobbet med tidligere. For barnehageåret 2022-2023 har vi valgt å jobbe med temaet:

Forbruk og avfall

Gjest i naturen	Kjøkkenhage	Kaldkompost	Søppelkompost	Drivhus
Trafikk	Utvidelse av kjøkkenhage	Matglede og kosthold	Varmkompost	Kildesortering

Frøsanking og såing

Småkryp

«Prosjektet " Grønn Barneby i Trondheim" skal inspirere, motivere og støtte barnehager og skoler til videre bærekraftarbeid med kreative måter å møte miljøutfordringene på. Slik at **barn og unge selv kan delta aktivt i en samfunnsutvikling som sikrer livskvalitet og livsgrunnlag.**»

Grønt flagg er en miljøsertifiseringsordning for barnehage, grunnskole og videregående skole. Ordningen er tilknyttet det europeiske Eco-Schools nettverket som eies og drives av FEE. Ca. 13500 skoler i mer enn 32 land deltar

Grønt flagg er et synlig bevis på at barnehagen gjennomfører miljøprosjekter på et høyt nivå at barnehagen prioriterer miljøet i undervisning og i daglig drift. Det er et internasjonalt symbol.

3.7 Lærende barnehage – utviklingsarbeid

«Barnehagen er en lærende organisasjon der hele personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger, oppdatere seg og være tydelige rollemodeller» (RP, 2017, s. 15).

Barnehagen som lærende organisasjon er basert på grunnleggende forståelse av at utvikling av læring, kunnskap og kompetanse først og fremst er knyttet til sosiale og kulturelle kontekster, og ikke minst til erfaring gjennom deltakelse i praksis sammen med andre. For å utvikle barnehagen som lærende barnehage kreves det arbeidsformer som innebærer erfaringslæring og refleksjon over egen og andres praksis. Vi vil bruke ulike former for pedagogisk dokumentasjon.

Utvikling av en sterk læringskultur og en lærende barnehage vil kreve både tid og ressurser av personalet. Alle ansatte i barnehagen må ta del i læringen, både individuelt og kollektivt, det vil være et kontinuerlig arbeid. Personalets arbeid med mål, planlegging, vurdering og tilrettelegging er utgangspunktet for en god pedagogisk virksomhet. Personalet i Fosseskansen barnehage jobber tett sammen. Vi bruker mye tid på refleksjon og evaluering av ulike sider av virksomheten. Vår barnehage skal være en lærende organisasjon. Det betyr at vi skal utvikle og være i en stadig lærende situasjon hvor alle er delaktige. Vi setter mål for virksomheten, legger planer, vurderer og tilrettelegger. Planlegging gir oss mulighet til å handle langsiktig. Fosseskansen barnehage benytter årsplan og periodeplaner som del av vurderingsarbeidet. I tillegg vil enkeltaktiviteter, små og stor, spontane eller planlagte være en del av barnehagens plan på vei mot målet. Vurdering bidrar med å utvikle barnehagen som pedagogisk virksomhet. Refleksjon i personalgruppa, dokumentasjon, observasjon, brukerundersøkelse og barns medvirkning er del av vurderingsarbeidet. Barnehagen skal også legge til rette for de som har behov utover det allmennpedagogiske, blant annet ved spesialpedagogisk hjelp og inkludering.

4. Samarbeid og medvirkning

4.1 Barns medvirkning

«Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen» (RP, 2017, s. 17)

Vi skal la oss lede av barns nysgjerrighet og forskertrang. Barns innspill, engasjement og ønsker skal være ledende for hverdagen. Barnas synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet. Alle barna skal medvirke i barnehagehverdagen uavhengig av alder og modenhet. Barn skal ikke få et ansvar de ikke er klar for. Personalet må være lydhør og følge opp barnas uttrykk og behov også der hvor barnet ikke har språk for å uttrykke det.

Å kunne bidra til å påvirke innholdet i egen hverdag bidrar til utviklingen av egen stemme og opplevelsen av fellesskap og demokrati. Barnehagen har en viktig funksjon som en av de første møtene med demokratiet. Vi skal bidra til at barna får positive erfaringer med forskjellighet og mangfold. Ved å inkludere alle, la alle ytre seg, bli hørt og delta legger barnehagen grunnlaget for barnets livsmestring og opplevelse av verdi.

Barns medvirkning er i stor grad avhengig av våre holdninger som voksne i møte med barna. Derfor er det viktig at vi er bevisst vår rolle og stadig evaluerer vår praksis slik at vi sikrer at alle blir hørt og respektert for sine tanker og innspill. Rammeplanen er tydelig på at vi skal legge til rette for en praksis hvor barnets stemme skal være synlig og at barna skal ha en reell mulighet for innflytelse i sin hverdag her i barnehagen. Det handler om å gi barna medansvar i demokratiske prosesser..

4.2 Samarbeid med barnas hjem

Samarbeidet mellom oss i barnehagen og barnas hjem skal bygge på gjensidig respekt, tillit og åpenhet. Foreldrene kjenner sitt barn på sine arenaer, barnehagen ser barnet både i gruppe og som enkeltbarnet. En god kommunikasjon er viktig for den helhetlige omsorgen for barnet. En ærlig og anerkjennende dialog mellom de ansatte i barnehagen og foresatte er viktig for et godt samarbeid. I Fosseskansen barnehage verdsetter vi foreldrenes engasjement og ønsker å få til det beste samarbeidet med alle. Vi har foreldre i styret og samarbeidsutvalget i barnehagen. Vi har brukerundersøkelser for å få tilbakemeldinger fra foreldre som vi benytter i våre vurderingsarbeider. I tillegg legger vi vekt på samtalen i hente- og bringesituasjon og å opparbeide et nært og godt samarbeid med alle foreldrene. Samtidig vil alltid barna og deres behov komme først og når hente-bringesituasjoner er hektiske kan det derfor bli mindre til prat. Et godt alternativ ved behov er å be om en samtale for å få bedre rom for dialogen. Noen av arenaene for foreldrearbeid som vi har ser dere i listen under.

- Oppstartsamtaler når nye barn starter
- Foreldresamtaler hvert halvår
- Foreldremøter en til to ganger i året
- Foreldreråd og samarbeidsutvalg
- Tradisjonsarrangementer tilsluttet til pedagogisk arbeid hvor barnas foreldre/nærkontakter inviteres
- Daglig kontakt i bringe/hente situasjoner
- E-barnehage hvor vi både informerer, har dialog og dokumenterer

Barnehageloven kapittel II § 4 om foreldreråd og samarbeidsutvalg:

«For å sikre samarbeidet med barnas hjem, skal hver barnehage ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg. Foreldrerådet består av foreldrene/de foresatte til alle barna og skal fremme deres fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø»

«Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Samarbeidsutvalget består av foreldre/foresatte og ansatte i barnehagen, slik at hver gruppe er likt representert. Barnehagens eier kan delta etter eget ønske, men ikke med flere representanter enn hver av de andre gruppene. Barnehagens eier skal sørge for at saker av viktighet forelegges foreldrerådet og samarbeidsutvalget»

Alle foreldre med barn i Fosseskansen barnehage AS utgjør barnehagens foreldreråd. På høstens foreldremøte velger foreldreråd to foreldrerepresentant til Samarbeidsutvalget (SU). SU har ansvaret for godkjenning av årsplan, brukerundersøkelse og eventuelt andre saker som meldes SU.

5. Utviklingsområder 2023 – 2024

Vi fortsetter arbeidet med utviklingsområdene relasjonskompetanse og trygghet i barnehageåret 2023-24. Det å utvikle kompetansen til hele personalet og utvikle en lærende kultur må jobbes med over tid. Våre to satsningsområder er:

- Relasjonskompetanse med vekt på medvirkning – Rekom
- Tilvenning, fellesskap og trygghet – Liten og ny

For kommende barnehageår vil vi særlig vektlegge arbeid med sammenheng mellom bruksteori (det vi gjør) og fasadeteori (det vi sier vi gjør).

5.1 Relasjonskompetanse – Rekom

En forutsetning for å kunne nå målene i rammeplanen er å kvalitetssikre det relasjonelle både mellom barn, mellom barna og de ansatte og ansatte imellom. Årsaken til valgte utviklingsområdet er at vi ønsker å utvikle en felles forståelse for betydningen av et godt læringsmiljø, og videreutvikle barnehagen som lærende organisasjon.

Vårt pedagogiske utviklingsarbeid har som hensikt å styrke vår kompetanse innen det relasjonelle, og sikre kvaliteten på tilbudet til hvert enkelt barn her i barnehagen. Vi skal i denne perioden arbeide prosessorientert og systematisk med mål, innhold, arbeidsmetoder og organisering for å utvikle oss. Det prosessorienterte arbeidet vil være en kontinuerlig pågående prosess, som vil danne grunnlaget for det pedagogiske innholdet i denne perioden. Vårt arbeid vil baseres på forskning på egen praksis, planlegging, observasjon, dokumentasjon og systematisk vurdering. Refleksjon er sentralt arbeidsmetode. Barnehagen er med i kompetanseutviklingsprosjektet Rekom. Rekom står for *regional ordning for kompetanseutvikling i barnehagen* og skal bidra til at barnehagen utvikler sin pedagogiske praksis gjennom barnehagebasert kompetanseutvikling. Målet er å sikre at alle barn får et likeverdig barnehagetilbud av høy kvalitet. Den barnehagebaserte kompetanseutviklingen skal ta utgangspunkt i innhold og intensjoner i rammeplanen og er basert på kartlegging og analyse av kompetanse- og utviklingsbehovet i barnehagen. Arbeidet tar utgangspunkt i barnehagens ståsted og behov. Barnehagen samarbeider med Dronning Mauds Minnes høyskole for barnehagelærerutdanning og har både samlinger og møter felles med andre barnehager i prosjektet og veiledninger i barnehagen hvor veileder fra DMMH bidrar.

Fokusområder i utviklingsprosjektet:

- Relasjonskompetanse, med særlig vekt på å ha sammenheng mellom bruks- og fasadeteori

Mål for utviklingsarbeidet:

1. Bevisstgjøring av barnets medvirkning i egen hverdag
2. Fokus på barnet som subjekt, jakt på barneperspektivet
3. Fokus på autoritativ voksenstil

Arbeidsmetoder:

- Reflektere og forske på voksenrollen og hvordan den autoritative voksne kan møte barn
- Prosessorientering om verdier, planer, organisering og kontinuerlig evaluering
- Bevisstgjøring om samskaping og læring i møte med foreldre
- Bevisstgjøring om samskaping og læring mellom ansatte
- Lese og benytte relevant forskning og litteratur inn i utviklingsarbeid
- Refleksjon i lag, IGP (Individuell, gruppe, plenum), tom stol, refleksjonsløype
- Ulike undersøkelser (arbeidsmiljø, barnesamtaler, brukerundersøkelse)
- Pedagogisk dokumentasjon

5.2 Tilvenning, fellesskap og trygghet – Liten og ny

Barnehagen har deltatt i folkehelseprosjektet *liten og ny i barnehagen*, et prosjekt som har fokus på småbarns oppstart og tilvenning til barnehagen. Prosjektet er vedtatt innført i alle kommunale barnehager i Trondheim. Private barnehager er oppfordret til å gjøre det samme. Fosseskansen barnehage velger å fortsette prosjektet og ta erfaringer inn som del av vår praksis.

Vårt valg om å ha trygghet som utviklingsområdet medfører at vi har 5 dager foreldreaktiv tilvenning for småbarn som starter i barnehagen (ett- og toåringer). I tillegg legger vi vekt på å finne gode måter for tilvenning også for eldre barn som starter i barnehagen. Det betyr at vi tilpasser og etterstreber en så smidig oppstart som mulig for alle barn. I Rammeplanen for barnehagens oppgaver og ansvar står følgende om oppstart:

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn» (RP, 2017, s. 33)

Fosseskansen barnehage legger også vekt på å ha samarbeid til beste for barnet i andre overganger, som overgang mellom barnehager, overgang mellom avdeling/grupper i barnehagen og overgang til skolen. For disse har barnehagen egne prosedyrer som vi følger.

Mål for utviklingsprosjektet:

Økt kompetanse om barns tilknytning og trygghet

Bidra til kvalitet i arbeidet med barns trygghet i overganger

Arbeidsmetoder:

Refleksjoner og evalueringer av overganger og oppstart

Aktuelle verktøy:

Rutiner for overganger, refleksjon og pedagogisk dokumentasjon, tett samarbeid med barnas hjem

Prosjektnettsted Liten og ny i barnehage i Trondheim kommune:

<https://litenogny.com/>

6. Progresjonsplan

I Fosseskansen barnehage har vi barn i alderen 1 – 6 år. Sammensetningen og antallet barn i de ulike aldersgruppene varierer fra år til år, og barnehagen må tilpasse søkergruppen når det gjelder organisering. Hvordan avdelinger eller grupper settes sammen, men også det at barna befinner seg på ulike utviklingstrinn, gjør det viktig å tilpasse mål og aktiviteter etter alder og modning. Vi har satt rammeplanens syv fagområder inn i en progresjonsplan, som viser hvordan vi vil jobbe med fagområdene i forhold til de ulike alderstrinn. Her deler vi barnegruppen inn i 1 åringene (det første barnehageåret), 2 åringene (året før storbarnsavdeling) og 3 til 6 åringene. I progresjonsplanen har vi også en kolonne som viser voksenrollen, eller de ansattes rolle.

6.1 Kommunikasjon, språk og tekst

«Gjennom arbeidet med fagområdet skal barnehagen bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer» (RP, 2017, s. 27).

1 åringen	2 åringen	3 – 6 åringen	Voksenrollen
<ul style="list-style-type: none"> • Bruk av pekebøker, bøker med litt tekst, bilder, tavler og konkrete som utgangspunkt for samtaler • Bruk av enkle rim, regler og sanger med bevegelser • Ta utgangspunkt i det nære • Bilder og dokumentasjon på vegger og gulv • Lekegrupper • Utvikling av begynnende muntlig språk, vekt på sette ord på behov og samspill med andre 	<ul style="list-style-type: none"> • Barna skal bli kjent med språket gjennom sang og høytlesning • Språksamlinger med bruk av bøker, bilder, konkrete, flanellograf • Samtaler om følelser, benevne og forklare • Fokus på preposisjoner og plasseringsord • Leke med språk, rim og regler • Dramatisering • Utvikle evnen til å bruke muntlig språk i relasjon med andre • Bruke språk i lek, bla rollelek • Lekegrupper 	<ul style="list-style-type: none"> • Barna skal få et positivt forhold til tekst og bilder som en kilde til kunnskap, samtaler og som inspirasjon til lek • Bli kjent med bokstavene • Bli kjent med skriftspråk, lese-skrive • Bruke språket aktivt til å sette ord på følelser og ellers i relasjon med andre • Bruke varierte kilder til tekst som lydbok, høytlesing og tekstskaping 	<ul style="list-style-type: none"> • Være språklige forbilder som er lydhøre i kommunikasjonen • Være tilstede og tilgjengelig der barna er, på gulvet • Lytte, Tolke og fange barnas signaler og uttrykk • Respondere på barnas mange språk, med stemme, kropp og signaler • Gi ros • Skape et språkstimulerende miljø • Etablere og utvikle gode språkgrupper • Bruke språket for gode relasjoner

6.2 Kropp, bevegelse, mat og helse

«Gjennom arbeidet med fagområdet skal barna få mulighet til å sanse, oppleve, leke, lære og skape med kroppen som utgangspunkt. Gjennom medvirkning i mat – og måltidsaktiviteter skal barna motiveres til å spise sunn mat og få grunnleggende forståelse for hvordan sunn mat kan bidra til god helse» (RP, 2017, s.49).

1 åringen	2 åringen	3 – 6 åringen	Voksenrollen
<ul style="list-style-type: none"> • Krabbe, gå, sitte og spise selv-oppfordre til selvstendighet • Samarbeid med barnas hjem om å oppfordre til selvstendighet • Tur i nærmiljøet, barna oppfordres til å bevege seg selv-gå • Bevegelse i ulendt terreng • Boltrelek • Hinderløyper og bevegelsesleker • Lære gode hygiene/stellerutiner, håndvask • Sove ute, utelek • Gode rutiner og opplevelser rundt måltidene • Bli kjent med ulike smaker • Bli kjent med kroppen (arm, fot, mage osv) 	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for at barna får muligheter til å mestre, i form av aktiviteter i barnehagen og på tur • Bli kjent med kroppen sin og lære viktigheten av å ta godt vare på den • Selvstendighetstrening i alle hverdagsaktiviteter (kle på, spise, leke mm) • Utforske mat og oppleve matglede og gode matvaner • Bli glad i å gå tur og være ute • Bære sekken sin • Delta i enkel matlaging (smøre på skiva selv) • Utvikle bevissthet omkring grunnleggende følelser (sint, glad) 	<ul style="list-style-type: none"> • Barna skal lære å respektere egen og andres kropp • Ha toleranse for at vi er ulike. • Gode opplevelser fra friluftsliv i alle årstider og værtyper • Kle på seg selv • Utfordre egne grenser • Gå på tur, pakke sekk og bære sekken selv • Kunne risikovurdere ut i fra eget ferdighetsnivå • Begynnende formening om hva slags mat som er bra for kroppen • Kunne gjenkjenne og sette ord på følelser (sint, glad, trist, overrasket) 	<ul style="list-style-type: none"> • Være aktive tilstede og støtte og utfordre til variert lek • Gi tilgang til varierte og utfordrende bevegelsesmiljø ute og inne • Anerkjenne barns mestring • Bidra til at barna utvikler et godt forhold til egen kropp og respekt for andres grenser • Organisere hverdagen for tilegnelse av gode vaner, holdninger og kunnskap om kost, hygiene, aktivitet og hvile • Legge til rette for samtale og deltagelse i fellesskap rundt måltider og matlaging

6.3 Kunst, kultur og kreativitet

«Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlaget for tilhørighet, deltakelse og eget skapende arbeid» (RP, 2017, s.50).

1 åringen	2 åringen	3 – 6 åringen	Voksenrollen
<ul style="list-style-type: none"> Barna får erfaringer med ulike kunstneriske uttryksmåter og verktøy, som maling og tegning Få erfaringer med ulike barnesanger Benytte rytmeinstrumenter, trampe, klappe, danse Hermeleker Utkledningslek Lek med sand, vann, is og snø 	<ul style="list-style-type: none"> Barna skal få mulighet til å bli inspirert og ta i bruk fantasien og skapergleden Vi legger til rette for ulike kunstneriske opplevelser Barna lærer ulike sanger, rim og regler Spikke, hamre og sage Barna får erfaring med bruk av digitale verktøy 	<ul style="list-style-type: none"> Barna utvikler kunnskaper om ulike kunstneriske uttryksmåter Erfaringer med teaterkunst og dramatisering Erfaringer med uttrykksformer innen musikk og rytme Erfaring med bruk av ulike materialer, både kjøpte og fra naturen til kunstneriske uttrykk 	<ul style="list-style-type: none"> Vi benytter ulike formingsteknikker for å inspirere Vi har fokus på prosessene og møte barnas undring og skaperglede Vi møter barna der de er og inspirerer til å utforske videre ut i fra deres interesser/fokus. - Sang, dans og musikk skal være en del av vår hverdag

6.4 Natur, miljø og teknikk

Alle barn og voksne i Fosseskansen barnehage skal delta aktivt i grønt flagg- arbeid

1 åringen	2 åringen	3 - 6 åringen	Voksenrollen
<ul style="list-style-type: none"> Erfare uteliv gjennom året Lære om planter og dyr gjennom å se, ta på, lukte og undre Fokus på teknikk i umiddelbar nærhet 	<ul style="list-style-type: none"> Få positive erfaringer og opplevelser ute på tur Lære navn på dyr og vekster Utvikle kunnskap og glede av å ta vare på naturen Undre seg og stille spørsmål om det de erfarer 	<ul style="list-style-type: none"> Lære om å ta vare på natur og dyreliv få erfaringer og ferdigheter med ferdsel i trafikken Evnen til å kunne leke/skape gode opplevelser gjennom hele året Få kjennskap til dyrelivet i nærmiljøet 	<ul style="list-style-type: none"> Bidra til at barna får nye erfaringer, opplevelser og kunnskaper om og i naturen Vi skal undre oss og være nysgjerrige sammen med barna Vi skal legge til rette for de gode samtalene og forske sammen med barna

6.5 Etikk, religion og filosofi

«Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi» (RP, 2017, s.54)

1 åringen	2 åringen	3 - 6 åringen	Voksenrollen
<ul style="list-style-type: none"> • Sikre en god dialog med foreldre • Legge til rette for kunnskap om flere livssyn i barnehagen • Markere tradisjoner, merkedager og høytider 	<ul style="list-style-type: none"> • Barna skal få god kjennskap til kjerneverdiene -- omsorg, respekt og toleranse • Barna skal få kunnskaper om hvorfor vi feirer høytider og tradisjoner vi markerer • Erfaring med respekt for seg selv, andre og løse konflikter 	<ul style="list-style-type: none"> • Bidra til at barna utvikler omsorg, respekt og toleranse for hverandre • Lære at vi er ulike, men like mye verd • Få kjennskap til tradisjoner knyttet til religioner som er representert i barnegruppen • Barnesamtaler med etiske tema 	<ul style="list-style-type: none"> • Voksne rollemodeller som er bevisst vårt etiske ansvar og felles verdier • Vi skal være imøtekommende i forhold til ulikerelegiøse livssyn vi møter i foreldregruppa • Støtte barna i deres filosofering og etiske utvikling

6.6 Nærmiljø og samfunn

«Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforskning, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden» (RP, 2017, s.56)

1 åringen	2 åringen	3 - 6 åringen	Voksenrollen
<ul style="list-style-type: none"> • Tilvenning i prosjektet Liten og ny • Trygg og god oppstart • Lære regler og rutiner inne og ute, bli kjent med det fysiske miljøet • Hovedsakelig turer i nærmiljøet med små grupper 	<ul style="list-style-type: none"> • Begynnende utvikling av å være del av et større fellesskap • Utfordringer og like muligheter til å delta i fellesskapet • Gjennom turdager skal barna bli godt kjent med turområdene og med det som fins nærrområdet 	<ul style="list-style-type: none"> • Barna skal bli kjent med litt lokalhistorie • Få kjennskap til viktige historiske bygg i byen vår • Vi skal legge til rette for at barna skal kunne medvirke i egen hverdag, som er det første skritt ut i det demokratiske samfunn. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bidra til at barna utviderhorisonten slik at de blir godt kjent med sitt nærmiljø og byen de bor i • Bidra til at barna får erfaringer med demokrati og deltakelse i fellesskap • Bidra til at barna blir kjent med samisk kultur

6.7 Antall, rom og form

«Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagliglivet, i teknologi, natur, kunst og kultur og ved selv å være kreative og skapende» (RP, 2017, s.53)

1 åringen	2 åringen	3 - 6 åringen	Voksenrollen
<ul style="list-style-type: none"> • Lek med tall, introdusere 1-10. Telle fingre, tær, barn i gruppa • Lek med former, leke med puttekasser, puslespill, duplo Rydde og sortere • Kjennskap til motsetninger som; tung -lett liten -stor over – under • Bruk av kroppen og sansene for å utvikle romforståelse 	<ul style="list-style-type: none"> • Muligheter til å oppdage hva matematikk er gjennom lek, eksperimentering og utforske omgivelsene • Kjennskap til ulike type størrelser, former og mål • Få erfaring med vekt, antall og volum f.eks. gjennom baking, lek i sandkassa og helle melk selv. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mulighet til å tilegne seg gode anvendbare matematiske begreper • Mulighet til å oppdage hva matematikk er og at det er en naturlig del av livet vårt • Bruke kroppen og sansene til å utvikle romfølelse • Få erfaring med løsning av matematiske problemer 	<ul style="list-style-type: none"> • Opptre undrende og utforskende til den matematiske verden sammen med barna • Bidra til å inspirere barn til å bli bevisst matematikk i hverdagen • Legge til rette for og skape et miljø der barna har lett tilgang til materialer som kan brukes til matematiske formål

7. Årets gang – tradisjonsplan

Barnehagen legger ut informasjon om tradisjoner og arrangementer i ebarnehage. Her har foreldre/foresatte tilgang og får blant annet informasjon om datoer, tidspunkter og innhold i aktiviteter og arrangement. Følgende oversikt er ment som informasjon og et utgangspunkt for hvordan året ser ut, mens nærmere informasjon kommer i ebarnehage.

Måned	Aktivitet/arrangement	Deltakere (gjelder)
August	Oppstart og tilvenning	Nye barn og foreldre
September - oktober	 Foreldremøte Forelderåd Første Su-møte Brannvernuke	Alle foreldre og ansatte Alle foreldre SUrepresentanter Barn og ansatte (og kanskje sjekke hjemme..?)
Oktober	Foreldresamtaler Høstfest	Pedagogiske leder/bhglærere og foreldre Foreldre, ansatte, søsken, besteforeldre mv
November	Hente juletre	Barn og ansatte
Desember	 Julegrantenning Luciafeiring og lysfrokost Julebord Nissefest	Foreldre, barn og ansatte Foreldre, barn og ansatte Barn og ansatte Barn og ansatte
Januar – februar	Samisk periode med markering av samenes nasjonaldag 6.februar	Barn og ansatte
Februar	Karneval (fastelavn) Tur i skileiken Fosseskansenleikene	Barn og ansatte Barn og ansatte (ihvertfall storbarn) Barn og ansatte
Mars	Foreldresamtaler Foreldremøte	Pedagogiske leder/bhglærere og foreldre Foreldre og ansatte
Mars – april	 Påskeaktiviteter <ul style="list-style-type: none"> • Palmesøndag • Siste måltid • Diverse påskeaktiviteter 	Skolestartere og ansatt Skolestartere og ansatt Barn og ansatte Foreldre, barn og eiere
April	Foreldredugnad	
Mai	17. mai feiring (16/5)	Barn og ansatte, inviterer familiebarnehager
Juni	 Overnatting Sommerfest Avslutningsmarkering for skolestartere	De to eldste årskullene og ansatte Foreldre, besteforeldre, søsken mm + barn og ansatte Skolestartere og ansatt
Juli	 Betalingsfri måned i juli og ingen matservering. Alle må ha med all mat og drikke selv.	Foreldre, barn, ansatte
GOD SOMMER		

Planleggingsdager 2023-2024

Torsdag 12. oktober 2023 (felles med Trhkommune)

Fredag 13. oktober 2023 (felles med Trhkommune)

Fredag 26. januar 2024 (felles med Trhkommune)

Fredag 10. mai 2024 (inneklemt dag)

Fredag 21. juni 2024 (felles med Trhkommune)

Det er to varige
gaver vi kan gi
våre barn. Det
ene er røtter, det
andre er vinger